

Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaştığı Sorunlar

Emine Gül ÖZENÇ¹, Ferhat SAAT²

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Niğde ORCID No:0000-0003-3161-4252¹

Milli Eğitim Bakanlığı, Sınıf Öğretmeni, Nevşehir ORCID No:0000-0002-0978-8573²

Geliş:21.10.2018

Kabul: 14.12.2019

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı problemlerin saptanmasıdır. Nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseniyle yürütülmüş olan bu çalışmanın verileri, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu kullanılarak elde edilmiştir. Araştırma kapsamında Nevşehir ili Derinkuyu ilçesinde farklı ilkokullarda görev yapmakta olan 20 sınıf öğretmeni ile görüşme yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre sınıf öğretmenlerinin tamamına yakını, Suriyeli öğrencilerle ilgili eğitim ve öğretimde en fazla iletişim problemleri yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra katılımcıların büyük bir kısmı, Suriyelilerin eğitiminde dil yetersizliğine, öğrenci kayıt sisteminin yetersizliğine, devam problemlerine, uyum sıkıntısına dikkat çekmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, sınıf öğretmenleri, Suriyeli öğrenciler, mülteci, sorunlar

The Problems Classroom Teachers Encounter in the Education of Syrian Students

ABSTRACT

The aim of this study is to identify the problems faced by classroom teachers for the education of Syrian students in Turkey. The results of this study, which was carried out with the phenomenological design of qualitative research methods, were obtained using a semi-structured interview form. Within the scope of the research, interviews were made with 20 class teachers working in different primary schools in Derinkuyu province of Nevşehir. According to the findings of the research, it is stated that most of the classroom teachers are close to the communication problems and most communication problems are experienced in the education and training of the Syrian students. In addition, a large number of participants have pointed out the insufficient language in the education of the Syrians, the inadequacy of the student enrollment system, the problem of attendance, and compliance.

Key Words: Education, classroom teachers, Syrian students, refugee, problems

*Bu çalışma, 27-30 Nisan 2018 tarihlerinde Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesinde gerçekleştirilen X. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde Sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. Giriş

Geçmişten günümüze kadar geçen süreçte, tarihin çeşitli dönemlerinde insanlar farklı sebeplerle buldukları coğrafyayı terk etmek ya da bırakmak zorunda kalmıştır. Göç olarak adlandırılan bu olayın değişik sebepleri olmaktadır. Orta Asya Türklerinde de bu nedenlerin bir kısmında soğuk hava şartları, kuraklık, komşularla olan ilişkiler, hastalıklar, siyasi sebepler vs... sayılabilir. Görüldüğü gibi insanların yaşadıkları coğrafyayı terk etmek zorunda olabilmesi için oldukça geçerli mazeretler bulunmaktadır. Suriye'den Türkiye'ye gelen ya da göç eden mülteci insanların da bir sebebi vardı:Savaş....

Göç; *“insanların, grupların demografik, coğrafik, ekonomik ve politik nedenlerden dolayı zaman ve mekânda yer değiştirmesi ile eyleme dönüşen ve eylemin bitiminden sonra da etkileri devam eden bir süreçler bütünüdür.”* (Çakır, 2011: 210). Başka tanımlamalarda örneğin Türk Dil Kurumu'na göre göç: *“Ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret”* olarak açıklanmaktadır (TDK, 2016). Akpınar'ın (2017:16) ifade ettiğine göre Ortadoğu'da bitmeyen iç savaş Suriye'ye de sıçramış ve binlerce insan canını kurtarmak için ülkeden göç etmeye başlamıştır. Bu durumdan en çok çocuklar ve kadınlar etkilenmiştir. Özellikle çocuklar açısından barınma, beslenme, sağlık ve eğitim sorunları önem kazanmıştır. Bu doğrultuda Türkiye bir *“açık kapı politikası”* ile sınırdan giriş yapan her Suriyeliye *“geçici koruma statüsü”* vermektedir (Kap, 2014: 30). Mülteci çocuklar; pek çok açıdan risk grubundadırlar. Örneğin, çocuk asker, çocuk gelin olma ve ev işlerini üstlenme, çocuk işçi... gibi durumlarla karşı karşıya kalabilmektedir. Çalışmak zorunda kalan Suriyeli göçmen çocuklar pek çok fiziksel, sosyal ve psikolojik sorunla karşı karşıya kalmaktadır (Harunoğulları, 2016: 29). Bu şekildeki çocuklar, hem sosyal faaliyetlerden mahrum kalabilir hem de eğitimden kopabilirler (McBrien, 2005). Zira eğitim, kriz durumlarında bile bir şeylerin normal olarak sürdürülebilmesi açısından önemli bir psikolojik destek sağlamaktadır (Stainburn, 2002). Yapılan çalışmalar kültürel uyum sürecindeki tüm zorluklara rağmen Suriyeli mültecilerin genel olarak Türkiye'de olmaktan nispeten memnun olduğunu işaret etmektedir (Apak, 2014, 2015; Erdoğan, 2014; Kaya, 2015). Özellikle göçün yoğun olduğu Şanlıurfa, Mardin, Batman, Kilis, Gaziantep gibi güney doğu illerinde yaşayan Suriyeli mültecilerin uyum sürecinin daha rahat olduğu görülmektedir. Mültecilerin bölgede akrabalarının olması, dini inançlarını rahat yaşamaları, bölge halkı ile sağlıklı ilişki kurabilmeleri, ayrımcılığa maruz kalmamaları (Apak,

2014) ve yabancılık duygusu yaşamamaları (Kaya, 2015) bu durumun temel nedenleri olarak görülmektedir.

Ülkemizde 2013 yılından itibaren 4+4+4 eğitim sistemi uygulanmaktadır. Bu sistemde ilk dört ilkokul kademesini ifade etmektedir. İlkokul kademesinde çocuğun okuma yazma, dört işlem, okula ve kurallara uyum vb. temel becerileri kazanması beklenmektedir. Sınıf öğretmenleri bu becerileri kazandırırken pek çok problemle karşılaşmaktadırlar, örneğin; kas gelişimi yetersiz çocuklar, devam problemi, ilgisiz veliler ve buna benzer birçok problem yazılabilir. Son yıllarda yaşanan bu problemlere ilaveten büyük bir problem olarak da mülteci çocuklar problemi de eklenmiştir. Türkiye’de mültecilerin eğitimlerine yönelik birçok araştırma yapıldığı ilgili alanyazında görülmektedir (Başar, Akan, Çiftçi, 2018;Börü ve Boyacı, 2016; Sakız, 2016; Sarıtaş, Şahin, Çatalbaş, 2016; Şeker ve Aslan, 2015). Ancak her bir araştırmanın alt problemleri daha farklı sorulara yanıt aramaktadır. Yapılan bu çalışmada sınıf öğretmenlerinin görüşleri ele alınmış ve araştırmaya değer görülmüştür.

1.1.Araştırmanın Amacı

Türkiye Cumhuriyeti Devleti, gerek uluslararası sözleşmeler ve gerekse Anayasanın ilgili maddeleri gereğince Suriyeli öğrencilere sağlanması gereken eğitim hakkını vermektedir. Ancak bu bağlamda verilen eğitimde bazı problemlerle karşılaşmaktadır. Yaşanan bu problemler eğitim kalitesini olumsuz etkilemekte, yapılan eğitim faaliyetlerine sekte vurmaktadır. Bu yüzden yaşanan bu sorunların net olarak belirlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple çalışmada sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerle karşılaştıkları sorunları belirlemek için, aşağıdaki sorulara yanıtlarlar aranmıştır:

- 1- Sınıf öğretmenleri Suriyeli öğrencilerin eğitiminde ne gibi problemler yaşamaktadır?
- 2- Sınıf öğretmenleri Suriyeli öğrencilerin eğitiminde okuma yazma ile ilgili ne gibi problemler yaşamaktadır?
- 3- Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitimindeki sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Deseni

Araştırmada bize tümüyle yabancı olmayan, aynı zamanda da tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için fenomenoloji uygun bir araştırma zemini

oluşturur. Fenomenolojik araştırmalar, bir olguyu daha iyi tanımamıza ve anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar, örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir (Yıldırım, Şimşek, 2011: 78). Bu sebeple çalışma nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni ile yürütülmüştür. Bu araştırmada incelenen olgu, Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitiminde sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlardır.

2.2. Çalışma Grubu

Çalışma grubunun belirlenmesinde “amaçlı örneklem” yöntemlerinden “ölçüt örneklem”den yararlanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, s. 39). Bu çalışmada, görüşme yapılan sınıf öğretmenlerinin seçiminde, sınıflarında en az 2 tane Suriyeli öğrencinin eğitim görüyor olması ölçüt olarak belirlenmiştir. Dolayısıyla bu öğretmenlerin sınıfında toplam 59 Suriyeli öğrenci vardır. Bu bağlamda da araştırma kapsamında Nevşehir ili Derinkuyu ilçesinde farklı okullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeniyle görüşülmüştür.

2.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Yapılan araştırmanın içeriğini oluşturan veriler, fenomenolojik araştırmalarda başlıca veri toplama aracı olan görüşme tekniği ile elde edilmiştir (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 39). Görüşme formunu hazırlamak için öncelikle konu ile tarama yapılmış, daha sonra dört sınıf öğretmeni ile ön görüşmeler yapılarak yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur.

Nitel araştırmalarda geçerlik ve güvenilirliğin arttırılması konusunda alınabilecek bazı tedbirler bulunmaktadır. Bunlardan birisi görüşme formunun, kapsam geçerliğini belirlemek amacıyla alanında uzman iki akademisyenin görüşleri alındıktan sonra uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Diğer bir yöntem ise araştırmacının çalıştığı durumla etkileşim sürecini arttırmasıdır. Yapılan bu araştırmada da çalışılan durumla etkileşim sürecini arttırmak amacıyla farklı özellikleri bulunan yirmi öğretmen ile görüşme yapılmıştır. Bir başka yöntem olarak da araştırma verileri farklı zamanlarda iki defa çözümlenerek tutarlılığına bakılmıştır. Bunun için araştırmanın güvenilirlik hesaplaması için Miles ve Huberman’ın (1994: Akt. Yalçın, Özoğlu ve Dönmez, 2016) önerdiği aşağıdaki uyuşum yüzdesi kullanılmıştır.

$$\text{Güvenirlik} = \frac{\text{Görüş Birliği}}{\text{Görüş Birliği} + \text{Görüş Ayrılığı}}$$

Bu işlem sonucunda elde edilen uyuşum yüzdesinin %70’in üzerinde çıkması, araştırma için güvenilir kabul edilmektedir (Miles ve Huberman, 1994; Akt. Yalçın, Özoğlu ve Dönmez,

2016). Buna göre bu araştırmanın uyuşum yüzdesi de $p=.96$ çıkmıştır.

2.4. Verilerin Çözümlemesi ve Değerlendirilmesi

Yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak elde edilen veriler içerik analizi tekniği ile çözümlenmiştir. İçerik analizinde yapılan temel işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır. Ayrıca içerik analizinde fikir, konu ve kavramları belirtmek üzere alıntılara da yer verilmektedir (Yıldırım, Şimşek, 2011: 39). Görüşmelerden elde edilen not kayıtları okunduktan sonra görüşler benzer konu başlıkları altında gruplandırılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2011), veri setinin içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümlere araştırmacı tarafından verilen isimlere kod adını vermektedir. Yapılan bu işlemede kodlama denilmektedir. Veriler 3 defa okunarak kodlar belirlenmiştir. Aynı ve benzer kodlar bir araya getirilerek düzenleme yapılmıştır. Benzer veriler bir araya getirildikten sonra bunları açıklayabilen daha genel kategoriler ve temalar belirlenmiştir. Bu süreçlerin tamamlanması ile veriler 3 tema, 17 kategori, 32 koda ayrılmıştır.

3. Bulgular

Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimi konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerini incelemek amacı ile yapılan bu çalışma sonucunda “Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar”, “Suriyeli öğrencilerin okuma-yazma eğitiminde karşılaşılan sorunlar” ve “Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara yönelik çözüm önerileri” olmak üzere 3 ana tema oluşturulmuştur. Bu temalara ait bulgular aşağıda yer almaktadır.

Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri alt problemlere göre tablo halinde verilmiştir:

Tablo1.

Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Kategoriler	Kodlar	Frekans	Yüzde
BAŞLICA PROBLEM ALANLARI	Dil problemi Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8 Ö9;Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14 Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20	✓ Anlaşma problemi ✓ Türkçeyi bilmeme ✓ Eğitim almamaları ✓ Arapça bilmeme ✓ Biraz Türkçe bilen ile diğer Suriyeli öğrencinin birlikte oturması sonucu oluşan disiplin ve gruplaşma problemi. ✓ Türkçe ile Arapçanın farklı yapılara sahip olması	20	100
	Türk veliler tarafından istenmemeleri Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8 Ö9;Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14 Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19	✓ Kendi çocuğu ile oturmasını istememe ✓ Çocuğunun sınıfında olmasını istememe ✓ Öğretmenin onlarla uğraşmasını kendi çocuğundan vakit çalınması olarak düşünmesi	19	95
	Uyum problemi Ö2, Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö12,Ö13,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19	✓ Sadece diğer mülteci öğrenciler ile arkadaş olmaları. ✓ Yalnız, kendi kendisi ile oynaması	15	75
	Zorbalık Ö2,Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö12,Ö13, Ö16,Ö17,Ö18,Ö19	✓ Yaşları büyük olmaları sebebiyle diğer çocuklara zorbalık yapmaları. ✓ Zorla para alma problemi	12	60
	Diğer Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11,Ö1,Ö14,Ö15,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20	✓ Disiplin	12	60
	Diğer Ö4,Ö6,Ö7,Ö9,Ö10,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö17,Ö18,Ö19	✓ Temizlik problemi	12	60
	Devam problemi Ö3,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö11,Ö14,Ö15,Ö17,Ö18	✓ Yarım gün gelmeleri ✓ Zamanla hiç gelmemeleri	11	55
	Kayıt problemi Ö2,Ö5,Ö9,Ö11,Ö14,Ö17,Ö18	✓ Suriyeli öğrencilerin hangi sınıfa gidecekleri konusunda yaşanan belirsizlik. ✓ Yaşları çok büyük olanların dil problemi sebebiyle 1. Sınıfa gitmeleri	7	35

Tablo 1'e göre başlıca problem alanları 7 kategoriden oluşmuştur. Bunlar sıra ile; dil problemi, Türk veliler tarafından istenmemek, uyum problemi, zorbalık, diğer (temizlik, disiplin), devam problemi, kayıt problemidir. Kodlara bakıldığında ise en fazla kod dil problemi kategorisinde (f:20), 6 alt kodda; bunu Türk veliler tarafından istenmemeleri (f:19), 3 alt kodda izlerken; en az da kayıt problemi (f:7) kategorisi 2 alt koddadır.

Ö19: “Öğrenciler, Türkçe'ye karşı olumsuz tutuma sahiptir. Dil problemi yüzünden diğer problemleri de çözmek çok zor olmaktadır. Bunun yanında temizlik problemi yaşıyor. Dil bilmedikleri için sınıfa adapte olamıyorlar. Sadece kendi aralarında oynuyorlar. Yaşları büyük olduğu için diğer öğrencilere baskı kuruyorlar.” Demiştir.

Ö20: “Suriyeli öğrencilerden biri Türkçe bilirken diğeri bilmiyor. En fazla zorlandığım konu iletişimde zaman kaybı. Çocuk tam tercime yapamıyor. Yaptığı zaman ise çok fazla zaman gidiyor. Türkçe bilen öğrenci eğer birinci sınıfta olsaydı en azından okuma yazma öğrenebilirdi. Dördüncü sınıfta fazla zaman ayıramıyorum. Bu öğrencilerin sınıflarda eşitlik olsun diye sınıflara rastgele dağıtılmasını doğru bulmuyorum.”

Tablo 2.

Suriyeli Öğrencilerin Okuma-Yazma Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Tema	Kategoriler	Kodlar	Frekans	Yüzde
Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Okuma-Yazma Eğitiminde Yaşadığı Başlıca Problem Alanları	Kültür Farkı	Kelimeleri anlamlandıramama Ö1,Ö3,Ö4,Ö5,Ö8,Ö9,Ö10,Ö14,Ö15,Ö16, ,Ö18,Ö19,Ö20	13	65
	İletişimden Kaynaklanan Problemler	Farklı dil yapısı Ö1,Ö2,Ö4,Ö5,Ö6,Ö9,Ö11,Ö12,Ö16,Ö17, ,Ö19,Ö20	12	60
		Harfleri yanlış seslendirme Ö1,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö10,Ö13,Ö15, ,Ö18,	11	55
		Harf yutma Ö8, Ö10	2	10
		Yazma Hataları Ö15	1	5

Tablo 2'ye göre Suriyeli öğrencilerin okuma yazma eğitiminde karşılaşılan sorunlar kültür farkı kategorisinde kelimelerin anlamlandırılmaması (f:13) en fazla iken onu iletişimden kaynaklanan sorunlardan oluşan kategoriden farklı dil yapısı (f:12) takip etmiştir. En az sorunları ise yazma hataları (f:5) oluşturmaktadır.

Ö9: “Bu öğrencilerin en büyük problemi kendilerini ifade edememe, olmasından dolayı ünlü harfleri birbirine karıştırma, seslendirmede sıkıntı, mana kuramama problemleri olmaktadır.”

Ö7: “Türkçe bilen bir öğrencim var. O öğrenci sadece “b,p,k,l,m,n ve ü” harflerinin telaffuzunda problem yaşıyor. Bir de bazı kelimeleri anlamlandıramıyor. Bu öğrencide diğer bir problem Türkçe bildiği için onu tercüman olarak kullanıyoruz, çünkü biz Arapça bilmiyoruz, yabancı dil nasıl öğretilir? Bu konuda eğitimimiz yok.”

Tablo 3.

Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Tema	Kategoriler	Kodlar	Frekans	Yüzde
Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	Dil problemi	Dil probleminin aşılması için Suriyeli öğrencilere dil kursları açılmalı yeteri kadar Türkçe öğrenmeden normal sınıflara alınmamalıdır. Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,Ö6,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö14,Ö15,Ö16,Ö17,Ö18,Ö19,Ö20	20	100
	Türk veliler tarafından istenmemeleri	Sığınmacı çocukların kabulü konusunda veli toplantıları ile bir olumlu algı oluşturulabilir. Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö5,,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö12,Ö13,Ö15,Ö17,Ö19,Ö20	16	75
	Temizlik problemi	Velilere temizlik konusunda bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir, temizlik malzemeleri konusunda sosyal yardım kuruluşları ile irtibat kurulabilir. Ö1,Ö2,Ö3,Ö4,Ö7,Ö9,Ö11,Ö13,Ö15,Ö17,Ö18,Ö20	12	60
	Uyum problemi	Öğrencileri kaynaştıracak sınıf içi-dışı faaliyetler yapılabilir. Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö8,Ö9,Ö10,Ö11,Ö13,Ö20	10	50
	Devam problemi	Öğrencilerin devamının sağlanması için devam mektupları zamanında gönderilmeli, devamsız öğrenciler için gerekli yasal yaptırımlar uygulanmalıdır. Ö1,Ö4,Ö5,Ö7,Ö9,Ö11,Ö13,Ö15,Ö17,Ö18	10	50
	Zorbalık	Zorbalık probleminin aşılmasında rehber öğretmenlerden etkin bir şekilde faydalanabilir. Aileler ile iletişim sağlanarak gerekli düzenlemeler yapılabilir. Ö1,Ö2,Ö3,Ö5,Ö7,Ö8,Ö9,Ö10,Ö19,	9	45
	Kayıt problemi	Kayıt problemini aşmak için gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır. Ö1,Ö5,Ö6,Ö9,Ö11,Ö15,Ö17	7	35
	Ayırma	Ayrı okul-Sınıf Ö7,Ö17,Ö19	3	15

Tablo 3'e göre Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlardan çözüm önerisi sıra ile 8 kategoriden oluşmuştur: Dil problemi, Türk veliler tarafından istenmemeleri, temizlik problemi, uyum problemi, devam problemi, zorbalık, kayıt problemi, ayırma. Kategorilerin frekansına bakıldığında %100 ile en fazla dil problemi kategorisi (f:20), bunu Türk veliler tarafından istenmemeleri kategorisi (f:16) ikinci sırada izlerken en az da ayırma kategorisinde (f:3) toplanmıştır.

Ö11: *“Bu öğrenciler dil öğrenmeden normal sınıflara alınmamalıdır. Dil problemi aşıldıktan sonra rastgele değil seviyelerine uygun sınıflara kayıt edilmelidir. Çocuk iki ay geliyor bir ay gelmiyor. Bu durum için bir yaptırım olmalıdır. Diğer problemlerin aşılmasında anahtar kelime bakış açısının değiştirilmesidir. Bunu niçin de mültecilerin temizlik barınma gibi ihtiyaçları karşılanmalıdır. Bunlar normalleşirse velilerin de bakış açısı değişecektir.”*

Ö17: *“Yaşlarına uygun sınıflara gönderilmelidir. Dil bilmeden okula alınmamalıdır. Ayrı okullarda dil öğrenip, okuma yazma için birinci sınıfa sonra da yaşlarına uygun sınıflara gönderilmelidir. Dil problemi çözülürse öğretmenler için de vakite kaybı olmaz, o zaman veliler tarafından belki istenme konusunda sıkıntı olmaz. Temizlik ve devam konusunda aileleri ile görüşülebilir.”*

4.TARTIŞMA, SONUÇ, ÖNERİLER

Bu araştırmada, Suriyeli öğrencilerin eğitimi ile ilgili sorunları belirlemek ve bu konuda çözüm önerileri geliştirmek amacıyla sınıf öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Araştırmanın ilk amacına bağlı olarak; sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaştıkları sorunlar sırasıyla; dil farklılığından kaynaklanan iletişim engelleri, kayıt sistemindeki eksiklikler, zorbalık, uyum problemi, devam problemi, Türk veliler tarafından istenmeme ve diğer problemler kategori olarak olarak belirlenmiş ve bunların da kodları da oluşturulmuştur. Araştırmanın bu bulgularını destekleyen pekçok çalışma mevcuttur. Ateşok (2016), Türk (2016), Erdoğan (2014), Yüksel, Bulut ve Mor (2014) ve tarafından yapılan çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Dil sorunun en önemli sorunlardan biri olduğu bu araştırmada ve benzer çalışmalarda da vurgulanmıştır (Özer, Komşuoğlu ve Ateşok, 2016; Polat, 2012). Sarıtaş, Şahin, Çatalbaş (2016) “ İlkokullarda Yabancı Uyruklu Öğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar" adlı araştırmasında dil bunun yanında davranış, ödev yapmama öğretim sürecindeki sorunlar, gelişimsel farklılık problemleri ele alınmıştır. Galloway ve Jenkins (2005)'in yaptıkları çalışmaya göre Kalifornia ve Teksas'da bulunan yabancı uyruklu öğrencilerin en büyük problemi dildir. Yine bu çalışmaya göre dil ile ilgili problemler

beraberinde uyum problemini de getirmektedir. Güngör (2015)'e göre dil ve kültür farklılığı nedeniyle öğrenciler başlangıçta öğretmenini, arkadaşlarını ve çevresindekilerini anlamakta güçlük çekmektedirler. Erdem (2017) "Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri" adlı çalışmasında dil sorundan bahs etmiştir. Polat (2012) çalışmasında yine dil probleminde söz etmiştir. Bunların yanı sıra; Kağnıcı (2017) Suriyeli mülteci çocukların eğitim koşulları ve okula uyum süreçlerinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluklara dair bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır. Sakız'ın (2016) araştırması okul yöneticilerinin çoğunun son yıllardaki göç dalgasıyla oluşan farklılığın kendi okullarının akışını bozduğunu, mevcut öğrencilerin düzenini aksattığını, mülteci çocukların kendi okullarında eğitim görmesine sıcak bakmadığını, genel olarak da okullarda mevcut homojen öğrenci yapısının devam etmesini savunduğunu ortaya koymuştur. Başar, Akan ve Çiftçi (2018) çalışmalarında mülteci öğrencilerin kendini sınıftan soyutlamasının uyum ve tutum sorunlarını da beraberinde getirdiğini ortaya koymuşlardır. Ayrıca çevresindeki yetişkinlere, topluma ve kurumlara karşı güveni zedelenen çocuk, yaşadığı kuşku ve yabancılaşıma nedeniyle, hiç kimsenin kendisini anlayamayacağı düşüncesine kapılabilir (Erden ve Gökçe, 2009).

Araştırmanın ikinci amacına bağlı olarak Sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde okuma yazma ile ilgili yaşadığı problemlere bakıldığında; iletişimden kaynaklanan problemler kategorisinde harfleri yanlış seslendirme, harf yutma, farklı dil yapısı, yazma hataları kodları ortaya çıkmışken kültür farkı kategorisinde de kelimeleri anlamlandıramama kodu yazılmıştır. Araştırmanın ikinci amacı ile ilgili olarak ilkokuma ve yazmada karşılaşılan sorunlarla bağlantılı; Taşkaya, Ersoy (2016) Türkçe öğretiminde ilk okuma yazma ile ilgili tekniklerin daha çok tercih edildiği bulgusunu ortaya koymuştur. Demirci (2015) çalışmasında okuma yapılırken Türkçe'de tek harf ile karşılığı olan "h" harfinin Arapçadan birkaç karşılığı olduğu için öğrenciler okurken kendi dillerindeki gibi telaffuz ettiklerini dile getirmiş ve o-u, ö-ü, p-b" gibi seslerin birbirinin yerine kullanılması şeklinde de hatalar yapıldığını ifade etmiştir. Yıldız (2016) araştırmasında Suriyeli öğrencilerin Türkçede olan ancak Arap alfabesinde olmayan "ö, ü, ş, ç, ı, ğ, p" harflerini bazen kullanmadıkları bazen de anlayamadıklarını tespit etmiştir. Bu bakımdan araştırma sonuçları; Subaşı (2010), Okatan'ın (2012), Yellok ve Büyükikiz'in (2010), bulgularıyla da örtüşmektedir. Kadioğlu, Kanger ve Şimşek'in (2018) araştırmasında da Suriyeli öğrencilerle oyun temelli dil becerileri kullanıldığında öğrencilerin dil gelişimlerine ve okuma yazma becerilerine olumlu katkılar sağladığı ortaya çıkmıştır.

Araştırmanın son amacında sınıf öğretmenlerinin Suriyeli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlara çözüm önerisine yönelik kategoriler dil problemi, kayıt, zorbalık, uyum, devam, temizlik, Türk veliler tarafından istenmemeleri ve ayırma olarak yazılmıştır. Çalışmanın üçüncü amacına yönelik; Tanrikulu (2017) Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocukların eğitiminde başta dil engeli olmak üzere, okullara kayıt sırasında yaşanan sorunlar, geçici eğitim merkezlerinin kapatılmasının ardından bazı öğrencilerin ara sınıflardan başlatılmasından kaynaklanan sorunlar dile getirilmiştir. Bu kapsamda eğitimde çeşitlilik ve çoğulculuk, müfredatın çeşitlendirilmesi ve Suriyeli ailelerin çoğulculuğunun tanınması da bu çözümler arasında ele alınmıştır. Yapılan çalışmayla bağlantılı olarak geliştirilen önerilerde Şimşir ve Dilmaç (2018) çalışmalarında dil eğitimi, birlikte eğitim, ayrı eğitim, aile ile irtibat kurmak, rehberlik etkinlikleri ve sosyal faaliyetleri kategorize etmiştir. Sarıtaş, E., Şahin, Ü., Çatalbaş (2016), da çalışmalarında Dil Eğitimi, Milli Eğitimde Özel Birim Oluşturma, Ana sınıfı, Tek sınıf tek okul, Oryantasyon Programı şeklinde çözüm önerisi kategorileri sunmuştur.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular ve sınıf öğretmenlerinin de çözüm önerileri doğrultusunda Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Suriyeli çocuk ve gençlerin eğitim hizmetlerinden etkin ve planlı bir şekilde yararlanmaları için dil kursları açılıp yeteri kadar Türkçe öğretilir.
- Suriyeli öğrencilerin okullara kayıt işlemleri okul yöneticilerinin inisiyatifine bırakılmadan, adil bir sistem geliştirilerek sınıf kargaşalarının önüne geçilebilir.
- Suriyeli öğrencilerin Türkçeyi doğru ve etkin bir şekilde kullanabilmeleri için okullarda yaş gruplarına uygun olarak takviye Türkçe dersleri yaygınlaştırılabilir.
- Suriyeli öğrencilere Arapça bilen din kültürü öğretmenleri Türkçe öğretimi konusunda yardımcı olabilirler.
- Veli toplantıları, sınıf dışı sosyal faaliyetler ile öğrencilere yönelik ön yargılar kırılabilir.
- Suriyeli öğrencilerin ihtiyaç duydukları temizlik malzemeleri konusunda kermesler düzenlenebilir.
- Yapılacak araştırmalarda nicel yöntemler de kullanılarak daha farklı sınıflarda uygulanabilir.
- Uygulama grubu olarak öğrenci ve veliler üzerinde araştırma yapılabilir.
- Deneysel yöntemin kullanıldığı araştırmalar da yapılabilir.

Kaynakça

- Akpınar, T. (2017). Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocukların ve kadınların sosyal politika bağlamında yaşadıkları sorunlar. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(03), 16-29.
- Apak, H. (2014). Suriyeli göçmenlerin kente uyumları: Mardin örneği. *Mukaddime*, 5(2), 53-70.
- Apak, H. (2015). Suriyeli göçmenlerin gelecek beklentileri: Mardin Örneği. *Birey ve Toplum*, 5, 125-142.
- Ateşok, Z. Ö. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: sorunlar ve çözüm önerileri. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 4, Sayı: 37, Aralık 2016, s. 76-110
- Başar, M., Akan, D., Çiftçi, M. (2018). Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıflarda öğrenme sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 26(5), 1571-1578.
- Börü, N., Boyacı, A. (2016). Göçmen öğrencilerin eğitim-öğretim ortamlarında karşılaştıkları sorunlar: Eskişehir ili örneği, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* Volume 11/14 Summer 2016, 123-158.
- Çakır, S. (2011). Türkiye'de göç, kentleşme/gecekondu sorunu ve üretilen politikalar. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, No:23, 209-222.
- Demirci, M. (2015). B1 seviyesinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin sesli okuma becerisiyle ilgili tespitler. *Turkish Studies-International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(7), 333-358.
- Erdem, C. (2017). Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erden, G., & Gürdil, G. (2009). Savaş yaşantılarının ardından çocuk ve ergenlerde gözlenen travma tepkileri ve psiko-sosyal yardım önerileri. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12(24), 1-13.
- Erdoğan, M. M. (2014). *Türkiye'deki Suriyeliler: Toplumsal kabul ve uyum araştırması*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Göç ve Siyaset Araştırmaları Merkezi.
- Galloway, F. J. ve Jenkins R. J. (2005). The Adjustment Problems Faced by International Students in the United States: A Comparison of International Students and Administrative Perceptions at Two Private, Religiously Affiliated Universities." *NASPA Journal*, 46/4, 661-673.

- Güngör, F. (2015). *Yabancı uyruklu ilkokul öğrencilerinin eğitim-öğretiminde yaşanan sorunlara ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Harunoğulları, M. (2016). Suriyeli sığınmacı çocuk işçiler ve sorunları: Kilis örneği, *Göç Dergisi*, 3(1), 29-64.
- Kağnıcı, D. Y. (2017). Suriyeli mülteci çocukların kültürel uyum sürecinde okul psikolojik danışmanlarına düşen rol ve sorumluluklar. *İlköğretim Online*, 16(4), 1768-1776.
- Kadıoğlu, A.H., Kanger, F., Şimşek, Z. (2018). Oyun temelli dil beceri programının Suriyeli öğrencilerin gelişimine etkisi. *Turkish studies*, 13/3, 357-372. Doi: 10.7827/TurkishStudies.13041, 357-372.
- Kap, D. (2014). Suriyeli mülteciler: Türkiye'nin müstakbel vatandaşları, *Akademik Perspektif Dergisi*, Aralık, 30-35.
- Kaya, .M. (2015). Komşuda misafirlik: Suriyeli sığınmacılarca kurulmuş mülteci derneklerinin perspektifinden Türkiye'de yaşamak. *International Journal of Social Science*, 39, 263-279.
- Keser, İ. (2011). *Göç ve zor: Diyarbakır örneğinde göç ve zorunlu göç*. Ankara: Ütopya Yayınları.
- McBrien, J. L. (2005). Educational needs and barriers for refugee students in the United States: A review of the literature. *Review of Educational Research*, 75(3), 329-364.
- Okatan, H. İ. (2012). Polis akademisi güvenlik bilimleri fakültesinde okuyan yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme sorunları. *Polis Bilimleri Dergisi*, 14(4), 79-112.
- Özkarşlı, F. (2014). *Suriye'den Türkiye'ye göç ve Suriyelilerin enformel istihdamı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Artuklu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mardin.
- Polat, f. (2012). *Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu ilköğretim öğrencilerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri*. Yayımlanmamış Yüksek lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Sakız, H. (2016). Göçmen çocuklar ve okul kültürleri. *Göç Dergisi*, 2, 65-81.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., & Çatalbaş, G. (2016). İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25/1, 208-229.
- Sezgin, A. A., & Yolcu, T. (2016). Göç ile gelen uluslararası öğrencilerin sosyal uyum ve toplumsal kabul süreci. *Humanitas: International Journal of Social Sciences*, 4(7) 417-436.

- Stainburn, S. (2002). Interview: When children flee conflicts, they need food, shelter – and school, says the International Rescue Committee’s Wendy Smith, *Education Week Teacher*, 14(2), 10-11.
- Subaşı, D. A. (2010). TÖMER’de yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Arap öğrencilerin kompozisyonlarda hata analizi. *Dil Dergisi*, 148, 7-16.
- Şeker, B T. Aslan, Z (2015). Refugee children in the educational process: an social psychological assessment *Journal of Theoretical Educational Science*, 8(1), 86-105, January.
- Şimşir, Z., & Dilmaç, B. (2018). Yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim gördüğü okullarda öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *İlköğretim Online*, 17(2), 1117-1134.
- Tanrikulu, F. (2017).Türkiye’de Yaşayan Suriyeli Çocukların Eğitim Sorunu ve Çözüm Önerileri *Liberal Düşünce Dergisi*, Yıl: 22, Sayı: 86, 127-144.
- Taşkaya, M.S., Ersoy, G. (2016). Suriyeli sığınmacılara Türkçe öğretiminde sınıf öğretmenlerinin uygulamaları. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, Cilt:2, Sayı:1, 130-138. Doi Number: [Http://Dx.Doi.Org/10.18560/Cukurova.31](http://Dx.Doi.Org/10.18560/Cukurova.31)
- Türk Dil Kurumu. (2016). *Türk Dil Kurumu Sözlüğü*, Erişim tarihi: 10.01.2016, http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.56716e8a191219.92550216
- Türk, G. D. (2016). Türkiye’de Suriyeli mültecilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 145-157.
- Yalçın, M., Özoglu, A.E., & Dönmez, A. (2016). Öğretim elemanlarının araştırma görevlisi kavramına ilişkin metaforik algıları. *Eğitim ve Bilim*, 41(185), 19-32.
- Yellok, V. S. ve Büyükikiz, K. K. (2010). Türkçe öğrenen yabancıların okuma sırasında yaptıkları hatalar üzerine tespitler, yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yeni çalışmalar. 8. *Dünyada Türkçe Öğretimi Sempozyumu Bildirileri*, 224-234, Ankara.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, N. (2016). Yabancılarla Türkçe öğretiminde okuma öğretimi yöntemlerinin okuduğunu anlamaya etkisi. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(1), 98-112.
- Yüksel, U., Bulut, M. N. ve Mor, Z. (2014). *Türkiye’de bulunan Suriyeli mülteciler: infografik rapor*. Ankara: Uluslararası Orta Doğu Barış Araştırmaları Merkezi. Erişim Tarihi:

20.05.2018, <http://www.impr.org.tr/tr/wp-content/uploads/T%C3%BCrkiyede-Bulunan-Suriyeli-M%C3%BClteciler.pdf>